

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!

La țiganci

Mircea Eliade recunoștea „încă din adolescență mi-a plăcut să scriu nuvele, povestiri și chiar nuvele fantastice”.

Această înclinare spre fabulos se va accentua în urma vastelor sale lecturi și a numeroaselor călătorii. El va fi atras mereu de spațiul românesc și de orașul București: „pentru mine Bucureștiul este centrul unei mitologii inepuizabile”. Și în nuvela „La țigănci” acțiunea se petrece în București avându-l ca protagonist pe profesorul de muzică Gavrilesco. Nuvela ilustrează o alegorie a morții sau a drumului spre moarte. Itinerariul spiritual al eroului se desfășoară în opt secvențe care alcătuiesc nuvela construită cu echilibru și armonie clasică. Alternează planul real cu cel ireal.

Secvența I (expozițiunea) prezintă eroul în tramvai, este vorba de Gavrilesco care se întorcea acasă de la lecțiile de pian date domnișoarei Otilia. În tramvai se discută despre bordeiul țigăncilor, de existența căruia se prefacă că se scandalizează bărbații. Pentru profesor acesta este un palat cu grădini și nuci pe care el îl vede de trei ori pe săptămână. Își aduce aminte că a uitat servieta la meditație și coboară repede ca să ia tramvaiul în sens invers. În această primă secvență autorul introduce câteva leitmotive: căldura mare, biletul, confesiunea, colonelul Lavrence, bordeiul (spațiul misterios), Elsa. Așteptând tramvaiul este atras hipnotic de mirosul amărui al frunzelor de nuc și de nefireasca răcoare încă fără să-și dea seama s-a aflat în fața porții. Secvențele II, III și IV ale narațiunii dezvoltă intriga marcată de pătrunderea lui Gavrilesco la țigănci. Desfășurarea acțiunii se face prin nararea întâmplărilor eroului în acest spațiu, visul lui.

Intrând la țigănci este întâmpinat de baba care-i cere „trei sute” ca să îl lase la bordei, să-și aleagă o fată. Se întâlnește cu trei fete, trebuind să identifice pe cea de a treia dar nu reușește. Pică într-un vis și apoi se trezește cu gândul că trebuie să-și recupereze servieta și se duce la tramvai.

Acest nucleu conține mai multe mituri mereu aprofundate în lucrările lui Eliade. Bordeiul trebuie privit ca un mit al labirintului, un simbol al trecerii dinspre viață spre moarte. Este un spațiu al inițierii în ritualurile morții. Trecerea prin bordei este o trecere „dincolo”. Cele trei fete amintesc de ursitori, ele îl supun pe Gavrilesco unor încercări pe care el nu le poate trece, dansează în jurul lui, îi cer să o ghicească pe țigăncă dar el le scapă mereu.

Personajul alunecă mereu spre trecut vorbindu-le despre episoadele cu Hildegard și Elsa. El nu reușește să ghicească țigăncă nici după ultima încercare. Trebuie să interpretăm acest lucru în sensul că profanul ratează intrarea lui în domeniul sacralului. Apare o nouă tentativă de intrare în real prin muzică.

Secvența IV descrie visul lui Gavrilesco. Eroul visează că încearcă să ghicească fetele, se pierde în camere ciudate cu tavane scunde și neregulate, cu pereții ușor

ondulați, cu paravane tot mai misterioase, cu coridoare pe care rătăcește mereu în sens invers, cu obiecte ce-l terorizează.

Visul se termină cu o scenă a luptei lui cu o draperie simbolică. Visul are mai multe semnificații.

La început el apare ca o aspirație a eroului spre o altă realitate alături de Hildegard. Apoi în secvența IV visul devine simbolul coșmarului traversării materiei de către spirit a vieții spre moarte însoțită de spaime și sufocări. Draperia îi apare ca un giurgiu și-l îngrozește ca jocul straniu al fetelor. Jocul ielelor propune lui Gavrilesco drept probă ghicitul, simbol al riturilor de inițiere în taina morții, o vamă luată sufletului ca o ultimă șansă de despărțire a condiției umane.

Cifra trei și multiplu de trei este un alt mit al nuvelei care punctează momente semnificative.

Secvența V ne apropie de punctul culminant al nuvelei prezentându-l pe Gavrilesco în încercarea de a-și recupera servieta cu partituri. În strada preoteselor nr. 18 nu mai cunoaște pe nimeni, în locul doamnei Voitinovici găsește pe doamna Georgescu, iar despre Otilia află că plecase acum 8 ani după ce se căsătorise cu inventatorul Frîncu. Se întoarce spre casă și în tramvai revin aceleași obsesii (portofelul, căldura, etc.).

Secvența VI (punctul culminant) se petrece acasă unde surprizele continuă. Elsa, soția lui, plecase în Germania la familia ei în urmă cu 12 ani, cam de când aflase că el a murit. Murise și madam Trandafir și foarte dezamăgit se hotărăște să se întoarcă la țigănci.

Secvența VII descrie drumul de acasă la țigănci. Călătoria lui se realizează într-o atmosferă fantastică, noaptea cu un personaj misterios pe care Gavrilesco îl simte un visător, o fire de artist. Acesta ca un mesager al morții îl ajută pe profesor să ajungă „dincolo” trecând prin locuri impuse de tradiție cum este biserica.

Secvența VIII începând cu intrarea definitivă a eroului la țigănci unde nimic nu se schimbă. Baba îl așteaptă, îl recunoaște, îi ia vama, îi arată din prag casa cea mare rostind niște cuvinte oraculare: „vezi să nu te rătăcești”, „să te ții drept pe coridor și să numeri șapte uși și când ajungi la a șaptea să bați de trei ori și să spui: eu sunt, m-a trimis baba”. Sleit de puteri trece prin coridor și se încurcă iar, o găsește pe Hildegard care îl așteptase ca să-l conducă pe ultimul drum și îi spune „vino cu mine”. Pornesc spre pădure alunecând dinspre veghe spre vis, spre moarte du-și de birjarul enigmatic și de porunca lui Hildegard: „Ia-o spre pădure, pe drumul ăla mai lung și mână încet. Nu ne grăbim.”

Deznodământul nuvelei nu aduce ieșirea din ambiguitate. Eroul se explică echivoc „se întâmplă ceva cu mine și nu știu ce, dacă nu te-aș fi auzit vorbind cu birjarul aș crede că visez.”. Fata îl consolează la fel de echivoc „toți visăm, așa începe, ca într-un vis.”. Nuvela într-o altă interpretare poate sugera aventura artistului care aspiră să-și depășească condiția sa profesională și socială a omului care poate atinge absolutul, eternul. Și atunci bordeiul poate fi privit ca Olimpul, o cetate a cunoașterii.

Condiția materială precară îl împiedică să-și depășească condiția, în lupta sa ar trebui să fie tânăr dar el este bătrân, ar trebui să fie curajos dar lui îi e frică mereu, i-ar trebui o dragoste protectoare dar toți care l-au iubit au dispărut. Din această perspectivă nuvela prezintă drama artistului ratat.

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!